
ЕКОНОМІКА. У НАУКОВИХ ЛАБОРАТОРІЯХ

УДК 332:361

<https://doi.org/10.31548/zemleustriy2020.02.13>

ГАЛУЗЕВИЙ СТАНДАРТ ПРОЄКТУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ДЕРЖАВНИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ

ДОРОШ Й.М., доктор економічних наук

E-mail: landukrainenaas@gmail.com

ХАРИТОНЕНКО Р.А., кандидат економічних наук

E-mail: kharytonenkor@gmail.com

Інститут землекористування Національної академії аграрних наук
України

БУТЕНКО Є.В., кандидат економічних наук

E-mail: evg_cat@ukr.net

Національний університет біоресурсів і природокористування України

МЕЛЬНИК Д.М., кандидат економічних наук

E-mail: melnykdenys@gmail.com

Інститут землекористування Національної академії аграрних наук України

Анотація. Проаналізовано нормативно-правові акти, наукові публікації та проекти землеустрою щодо організації території зокрема державних наукових установ та підприємств Національної академії аграрних наук України (далі - НААН). Встановлено, що в чинному законодавстві відсутній вид документації із землеустрою, щодо вирішення питань організації території землекористувань державних установ та підприємств НААН. Наголошено та обґрунтовано на необхідності розроблення галузевого стандарту, що враховуватиме специфіку використання земель землекористувань установ та підприємств НААН, що мають у своєму складі земельні ділянки, дослідні поля, розсадники, цінні землі для ведення наукових досліджень, що необхідно враховувати при розробленні документації із землеустрою. Запропоновано визначення терміну організація території. Розглянуто оформлення нормативних документів (галузевого стандарту) відповідно до ДСТУ 1.5:2015, що вказує на типові структурні елементи, які необхідні показати при розробленні стандарту. Запропоновано галузевий стандарт проекту землеустрою щодо організації території землекористування державних установ та підприємств НААН враховуючі специфічні

функціональні особливості використання сільськогосподарських земель державних установ та підприємств НААН.

Ключові слова: стандартизація, галузевий стандарт, організація території, науково-дослідне землекористування, НААН.

Постановка проблеми.

Однією із необхідних умов для забезпечення сталого розвитку землекористування та ефективного територіального планування є узгодження системи національних норм та правил. Не виключенням це стало при розробці документації із землеустрою.

Відповідно до статті 23 Закону України «Про землеустрій» нормативно-правові акти з питань здійснення землеустрою встановлюють порядок організації, державні стандарти, норми і правила виконання робіт із землеустрою, їх склад і зміст [1]. У цій відповідності, з метою підвищення продуктивності та забезпечення стабільності землекористування, розроблення документації із землеустрою для сільськогосподарських підприємств посідає важливе місце, оскільки передбачає заходи спрямовані на ефективне використання землі та впровадження наукових систем землеробства, досягнень науково-технічного прогресу і виконання екологічних вимог.

Державні установи та підприємства є галуззю сукупності наукових та виробничих одиниць, підприємств та організації, які здійснюють однакові чи подібні види наукової та виробничої діяльності, що характеризуються спільною ознакою наукової та виробничо-господарської діяльності. В разі відсутності державного стандарту чи в разі необхідності встановлення вимог, які перевищують або доповнюють вимоги державного стандарту,

розробляється галузевий стандарт. На даний час існують лише розрізнені масиви інформації щодо організації території землекористувань. Також існуюча інформація не в повній мірі враховує специфічні особливості використання земель державних установ та підприємств, що займаються науково-дослідною діяльністю в сільському господарстві [2].

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій.

Створення єдиної державної системи стандартів, норм і правил у сфері землеустрою, використання та охорони земель передбачене нормами чинного земельного законодавства. Проте, впродовж тривалого часу даному питанню не приділялося значної уваги науковців. Окремі напрацювання в цьому напрямі почали з'являтися в ході проведення науково-дослідної роботи профільної установи землевпорядної галузі Інституту землекористування НААН України.

Зокрема, Дорош Й.М. та Аврамчук Б.О. досліджували питання наукових підходів до розробки галузевого стандарту щодо організації території установ, які здійснюють сільськогосподарську наукову та навчальну діяльність. Ними вперше піднято питання щодо необхідності розробки складу, змісту галузевого стандарту організації території [3].

Дорош Й.М., Дорош О.С., Харитоненко Р.А., Мельник Д.М. до-

сліджували питання необхідності розроблення галузевого стандарту на прикладі інвентаризації земель державних установ та підприємств НААН. Ними також запропоновано структуру, зміст та склад основних положень даного галузевого стандарту, що враховує «специфічні» особливості у використанні земель установ та підприємств НААН [2].

З огляду на це подальше наукове дослідження має бути спрямоване на удосконалення наукових підходів організації території сільськогосподарських державних наукових установ та розроблення галузевого стандарту, який стане інструментом для виконання робіт із землеустрою.

Мета дослідження. Уточнити сформовані наукові підходи до організації території науково-дослідних установ та запропонувати галузевий стандарт проекту землеустрою щодо організації території землекористувачів державних наукових установ (на прикладі НААН).

Результати дослідження та обговорення.

Організації виробництва в сільськогосподарських підприємствах в тій чи іншій мірі пов'язана з використанням землі. Самі земельні масиви їх межі врахування внутрішньогосподарських виробничих підрозділів; територіальних особливостей землекористування та система розселення визначають організаційно-виробничою структурою підприємства. Проте, ефективна система ведення господарства і організації сільськогосподарського підприємства неможлива без раціональної організації території.

В нормативно-правових актах відсутнє поняття терміну організація те-

риторії. Відповідно до містобудівного законодавства статті 1 визначення термінів Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» під терміном «територія» визначено частину земної поверхні з повітряним простором та розташованими під нею надрами у визначених межах (кордонах), що має певне географічне положення, природні та створені в результаті діяльності людей умови і ресурси [4].

Під терміном організація слід розуміти інструмент, який переважно трактують як позначення соціальної групи, яка розподіляє виконання завдань між учасниками для досягнення певної колективної мети. В даному контексті під організацією території є досягнення ефективного використання земельних ресурсів в межах певного сільськогосподарського підприємства та досягнення економічного збільшення. Також варто зауважити, що словосполучення «організація території» присутнє в статті 181 Земельного кодексу України, при визначенні поняття землеустрою. При цьому організація раціонального використання та охорони землі та територіальна організація виробництва вважаються двома основними завданнями землеустрою [5].

Таким чином термін організація території можна трактувати як інструмент, упорядкування конкретної частини земної поверхні спільно з іншими об'єктами і засобами виробництва, нерозривно пов'язаними з землею, приведення їх у певну систему, встановлення на землі порядку, відповідного конкретним виробничим економічним, технологічним, екологічним і соціальним цілям.

З метою системного та планового підходу до вдосконалення нормативно-правової бази, необхідно

визначити основні положення галузевого стандарту такого проєкту землеустрою. При розробці галузевого стандарту проєкту землеустрою щодо організації території державних наукових установ та підприємств НААН з метою створення просторових умов для еколого-економічної оптимізації використання і охорони земель сільськогосподарського призначення необхідно врахувати ґрунтово-кліматичного потенціалу. Також у відповідності до завдання на розробку проєкту землеустрою проєктна документація повинна складатися із текстової та графічної частин. Текстова частина включатиме в себе технічне завдання, пояснювальну записку та додатки.

Технічне завдання складається: підстави для виконання робіт із організації території державних наукових установ або підприємств НААН; вихідні дані, які надаються замовником (матеріали попередньої розробленої документації із землеустрою); матеріали, які подаються за результатами виконання робіт (прописуються індивідуально із замовником робіт, що прописуються у переліку матеріалів, що видаються замовникові робіт з організації території за результатами її проведення) [3].

Враховуючи напрацювання Дороша Й.М. та Аврамчука Б.О. в праці «Наукові підходи до розробки галузевого стандарту щодо організації території установ які здійснюють сільськогосподарську наукову та навчальну діяльність» пропонуємо доповнити пояснювальну записку розділом - формування електронного документу [3]. Таким чином, пояснювальна записка буде складатися із семи розділів, які регламентують основні пункти при проведенні робіт із землеустрою щодо організації території при роз-

робці проєкту, зокрема: 1. Загальні положення; 2. Геодезичні вишукування; 3. Землевпорядне проєктування (організація угідь наукових установ); 4. Погодження та затвердження проєкту; 5. Перенесення проєкту в натуру (на місцевість); 6. Формування електронного документа; 7. Порядок зберігання документації із землеустрою.

Додатки, як невід'ємний пункт текстової частини, повинні включати в себе склад наступних матеріалів до яких відносять: Вихідні дані для розроблення проєкту із землеустрою; 1. Матеріали геодезичних вишукувань та землевпорядного проєктування; 2. Переліки земельних ділянок (земель) державних установ та підприємств НААН за категоріями земель та угіддями, наданих у власність (користування), не наданих у власність чи користування, а також тих, що використовуються без документів; 3. Перелік земельних ділянок (земель) державних установ та підприємств НААН за їх функціональним використанням: зона науково-дослідних полів; зона вирощування елітного насіння та садивного матеріалу сільськогосподарських культур; зона регульованого використання; зона збереження цінних для аграрної науки агроґрунтових, природоохоронних та історико-культурних комплексів і об'єктів; господарська зона; режимоутворюючі об'єкти; нерухоме майно та права на нього. 4. Переліки обмежень у використанні земельних ділянок (земель) державних установ та підприємств НААН; 5. Матеріали перенесення меж земельних ділянок в натуру (на місцевість); 6. Матеріали погодження проєкту землеустрою; 7. Додаткові матеріали.

Графічні матеріали проєкту землеустрою щодо організації території державних наукових установ та підприємств НААН повинні включати

Таблиця 1. Структура, зміст та склад проєкту землеустрою щодо організації території державних наукових установ та підприємств НААН

Структура	Зміст	Склад		
Технічне завдання		Підстава для виконання робіт з організації території		
		Вихідні дані, які надаються замовником (опис)		
		Матеріали, які подаються за результатами виконання робіт		
		Перелік матеріалів, що видаються замовникові робіт з організації території за результатами її проведення		
		Загальні положення		
		Геодезичні вишукування		
		Землевпорядне проєктування (організація угідь наукових установ)		
		Погодження та затвердження проєкту		
		Перенесення проєкту в натуру (на місцевість)		
		Формування електронного документа		
Пояснювальна записка		Порядок збергання документів із землеустрою		
		Вихідні дані для розроблення проєкту із землеустрою		
		Матеріали геодезичних вишукувань та землевпорядного проєктування		
		Перелік земельних ділянок (земель) державних установ та підприємств НААН за категоріями земель та угіддями, наданих у власність (користування), не наданих у власність чи користування, а також тих, що використовуються без документів		
		Перелік земельних ділянок (земель) державних установ та підприємств НААН за їх функціональним використанням: зона науково-дослідних полів; зона вирощування елітного насіння та садивного матеріалу сільськогосподарських культур; зона регульованого використання; зона збереження цінних для аграрної науки ґрунтових, природоохоронних та історико-культурних комплексів і об'єктів; господарська зона; режимовпорядочі об'єкти; верховне майно та права на нього.		
		Переліки обмежень у використанні земельних ділянок (земель) державних установ та підприємств НААН		
		Матеріали перенесення меж земельних ділянок в натуру (на місцевість)		
		Матеріали погодження проєкту землеустрою		
		Додаткові матеріали		
		План існуючого стану використання земель		
Додатки		План агро виробничих ґрун ґрунтів з рельєфом місцевості		
		Схема агро технологічних ґрун ґрунтів		
		План організації території		
		План перенесення в натуру		
		Додаткові графічні матеріали (за потреби)		
		Графічна		

Таблиця 2. Структура елементу галузевого стандарту проєкту землеустрою щодо організації території державних наукових установ

Структурні елементи	Назва структурного елементу	Уміст структурного елементу
Передні структурні елементи	Титульний аркуш	ДСТУ ____:20__ Землеустрій. ПРОЄКТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ДЕРЖАВНИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ ТА ПІДПРИЄМСТВ НААН. Правила розроблення.
	Передмова	1. РОЗРОБЛЕНО: Інститутом геології та географії Національної академії аграрних наук України. 2. ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ № ____:20__ р.; 3. Цей стандарт розроблений згідно з правилами, установленими в національній стандартизації України. 4. УВЕДЕНЕ ВПЕРШЕ.
	Зміст	Вступ, Сфера застосування, Нормативні посилання, Терміни та визначення понять, Вимоги / положення щодо об'єкта стандартизації, Бібліографічні дані.
	Назва	Проєкт землеустрою щодо організації території державних наукових установ та підприємств НААН
	Сфера застосування	Цей галузевий стандарт встановлює комплекс заходів, що пов'язаний із організацією території державних наукових установ та підприємств НААН, зокрема наукові установи, землі яких надані для здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності. Земельний кодекс України.
Структурні елементи основної частини	Нормативні посилання	Закон України «Про землеустрій»; Закон України «Про державний земельний кадастр»; Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність»; Постанова Кабінету Міністрів України від 28.07.2003 р. № 1180 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними науковими установами»; ДСТУ 1.5:2015 Національна стандартизація правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів; Закон України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність»; Редакція 07.06.2020 р. № 353 XIV. Інструкція з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000, 1:500, затверджена Наказом Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 9 квітня 1998 року, № 56; Зарєєстрована в міністерстві юстиції України 23 червня 1998 року за № 393/2833 зі змінами і доповненнями, Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства «Про затвердження Порядку використання Державної геодезичної референсної системи координат УСК-2000 при здійсненні робіт із землеустрою» від 02.12.2016 р. № 509.
	Терміни та визначення понять	Організація території – це упорядкування конкретної частини земної або поверхні землеустрою відносно її площі спільно з іншими об'єктами і засобами виробництва, нерозривно пов'язаними із землею, приведення їх у певну систему, встановлення на ній порядку, відповідного конкретним виробничим економічним, технологічним, екологічним і соціальним цілям. Стале землекористування – це використання земель, що визначається тривалим використанням земельною ділянкою без зміни її цільового призначення, погіршення її якісних характеристик та забезпечує оптимальні параметри екологічних і соціально-економічних функцій території.
	Вимоги / положення щодо об'єкта стандартизації	Проєкт землеустрою – це сукупність економічних, проектних і технічних документів щодо обґрунтування заходів з використання та охорони земель, які передбачаються здійснити за таким проєктом. Структура, зміст та склад проєкту землеустрою щодо організації території державних наукових установ та підприємств НААН (табл. 1)

ти наступні планово-картографічні матеріали: 1. План існуючого стану використання земель; 2. План агрови-робничих груп ґрунтів з рельєфом місцевості; 3. Схема агротехнологічних груп ґрунтів; 4. План організації території; 5. План перенесення в натуру.

Враховуючи вищезазначені умо-ви, при розробленні проекту земле-устрою щодо організації терито-рії державних наукових установ та підприємств НААН, пропонується структура змісту галузевого стандар-ту, який стане основою для виконан-ня робіт із землеустрою щодо розро-блення даного стандарту (Табл. 1).

Відповідно до правил розроблен-ня, викладання та оформлення наці-ональних нормативних документів ДСТУ 1.5:2015 типовими структурни-ми елементами стандарту та схеми по-ділу структурних елементів стандарту за рівнем підпорядкованості поділя-ється на два структурні елементи: пе-редні структурні елементи; структурні елементи основної частини [6].

В передній структурі елементу стандарту розміщують: титульний аркуш; передмову; зміст; вступ. У структурному елементі основної ча-стини розміщують: назву; сферу за-стосування; нормативні посилення; терміни та визначення понять; по-знаки та скорочення; вимоги / поло-ження щодо об'єкта стандартизації; додатки (обов'язкові); додатки (до-даткові); бібліографія; бібліографічні дані; ключові слова (Табл. 2).

В передній структурі елементу та у структурному елементі основної частини окрім перелічених елементів мають бути обов'язково у стандарті: титульний аркуш, передмова, зміст, вступ, назва, сфера застосування, ви-моги / положення щодо об'єкта стан-дартизації, бібліографія.

Висновки.

На сьогодні світ та його тенденції дуже швидко розвиваються. Встановлені правила, які ефективно діяли ще 10-15 років тому на сьогодні потребують комп-лексного оновлення та уточнення. Не ви-ключенням є земельне законодавство та землеустрій в цілому, який потребує роз-робки нових норм, правил, обмежень. В основі такого підходу лежить стандарти-зація та уніфікація видів документації із землеустрою, що буде враховувати осо-бливості використання земель відпові-дно до їх основного цільового призначен-ня. При розробці галузевого стандарту проекту землеустрою щодо організації території державних наукових установ та підприємств НААН було враховано специфіку діяльності землекористувачів, землі яких призначені для здійснення сільськогосподарської науково-дослід-ної та навчальної діяльності. У цьому зв'язку запропоновано структуру, зміст та склад основних положень, який стане основним інструментом при розробці документації із землеустрою щодо здій-снення організації території земель для сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, що перебува-ють у користуванні цих державних уста-нов та підприємств НААН.

Таким чином запропонований галу-зевий стандарт проекту землеустрою щодо організації території державних наукових установ та підприємств Наці-ональної академії аграрних наук України є актуальним кроком, що в подальшому має стати інструментом для ефективно-го використання земель НААН.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 року № 858-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15>.

2. Дорош Й. М., Дорош О. С., Харитоненко Р. А., Мельник Д. М. Пропозиції щодо структури, змісту та складу галузевого стандарту інвентаризації земель державних установ та підприємств НААН. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель 2019. №3. С. 15–22. doi: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2019.03.02>
 3. Дорош Й. М., Аврамчук Б. О. Наукові підходи до розробки галузевого стандарту проекту землеустрою щодо організації території наукових установ, земля яких надані для здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2020. № 1. С. 4–13. doi: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2020.01.01>
 4. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності». Редакція від 16.10.2020 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>
 5. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
 6. ДСТУ 1.5:2015 «Правила розроблення, викладання та оформлення національних нормативних документів». Національна стандартизація. URL: https://udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/DSTY_1_5_2015.pdf
-

References

1. Закон України «Pro zemleustrii» vid 22.05.2003 roku № 858-IV. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15>
2. Dorosh Y. M., Dorosh O. S., Kharytonenko R. A., Melnyk D. M. (2019) Propozytzii shchodo struktury, zmistu ta skladu haluzevoho standartu inventaryzatsii zemel derzhavnykh ustanov ta pidpriemstv NAAN. Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel, 3, 15–22. doi: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2019.03.02>
3. Dorosh Y. M., Avramchuk B. O. (2020). Naukovi pidkhody do rozrobky haluzevoho standartu

proektu zemleustroi u shchodo orhanizatsii terytorii naukovykh ustanov, zemli yakykh nadani dlia zdiisnennia silskohospodarskoi naukovo-doslidnoi ta navchalnoi diialnosti. Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel, 1, 4–13. doi: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2020.01.01>

4. Zakon Ukrainy «Pro rehuliuвання mistobudivnoi diialnosti». Redaktsiia vid 16.10.2020 r. № 3038-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>
5. Zemelnyi kodeks Ukrainy vid 25.10.2001 r. № 2768-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
6. DSTU 1.5:2015 «Pravyla rozroblennia, vykladannia ta oformlennia natsionalnykh standartyzatsiia. URL : https://udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/DSTY_1_5_2015.pdf

**Dorosh Y., Kharytonenko R.,
Butenko E., Melnyk D.**

INDUSTRY STANDARD OF THE LAND MANAGEMENT PROJECT ON THE ORGANI- ZATION OF THE TERRITORY OF STATE SCI- ENTIFIC INSTITUTIONS

[https://doi.org/
10.31548/zemleustriy2020.02.13](https://doi.org/10.31548/zemleustriy2020.02.13)

The normative legal acts, scientific publications and land management projects on the organization of the territory in particular of the state scientific institutions and enterprises of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (hereinafter - NAAS) are analyzed. It is established that in the current legislation there is no type of land management documentation to address the organization of land use of state institutions and enterprises of NAAS. Emphasis is placed on the need to develop an industry standard that will take into account the specifics of land use of NAAS institutions and enterprises, which include land, research fields, nurseries, valuable land for research, which must be tak-

en into account when developing land management documentation. The definition of the term organization of the territory is offered. The design of regulatory documents (industry standard) in accordance with State Standard of Ukraine 1.5: 2015, which indicates the typical structural elements that need to be shown when developing the standard. The branch standard of the land management project concerning the organization of the territory of land use of the state establishments and the enterprises of NAAS is offered taking into account specific functional features of use of the agricultural lands of the state establishments and the enterprises of NAAS.

Keywords: standardization, industry standard, organization of territory, research land use, NAAS.

**Дорош І.М., Харитоненко Р.А,
Бутенко Е.В., Мельник Д.М.**

**ОТРАСЛЕВОЙ СТАНДАРТ ПРОЕКТА
ЗЕМЛЕУСТРОЙСТВА ПО ОРГАНИЗАЦИИ
ТЕРРИТОРИИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ НАУЧ-
НЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ**

[https://doi.org/
10.31548/zemleustriy2020.02.13](https://doi.org/10.31548/zemleustriy2020.02.13)

Проанализированы нормативно-правовые акты, научные публикации и проекты землеустройства по организации территории в частности государственных научных учреждений и предприятий Национальной академии аграрных наук Украины (далее

- НААН). Установлено, что в действующем законодательстве отсутствует вид документации по землеустройству, по решению вопросов организации территории землепользования государственных учреждений и предприятий НААН. Отмечено и обоснованно необходимость разработки отраслевого стандарта, учитывать специфику использования земель землепользования учреждений и предприятий НААН, имеющих в своем составе земельные участки, опытные поля, питомники, ценные земли для ведения научных исследований, что необходимо учитывать при разработке документации по землеустройству. Предложено определение срока организация территории. Рассмотрены оформления нормативных документов (отраслевого стандарта) в соответствии с ГОСТ 1.5: 2015, что указывает на типичные структурные элементы, которые необходимы показать при разработаны стандарта. Предложено отраслевой стандарт проекта землеустройства по организации территории землепользования государственных учреждений и предприятий НААН учитывая специфические функциональные особенности использования сельскохозяйственных земель государственных учреждений и предприятий НААН.

Ключевые слова: стандартизация, отраслевой стандарт, организация территории, научно-исследовательское землепользования, НААН.